

תוכן עניינים

מבוא	3
פרק א'- ספורט ומיעוטים- הדרה של מיעוטים בספורט	4
פרק ב'- סוגיות בהשתתפות קהילת הלהט"ב בספורט תחרותי	8
פרק ג'- מיעוטים מגדריים בתקשורת הספורט	12
פרק ד'- ממצאים	16
כיסוי תקשורתי של ספורטאים הומוסקסואלים בישראל	16
כיסוי תקשורתי של ספורטאיות לסביות בישראל	18
הכיסוי תקשורתי של המקרה של ספיר ברמן	19
דיון ומסקנות	20
ביבליוגרפיה	21
נספחים	27
נספח א	27
נספח ג	30
נספח ד	31
נספח ה	32
נספח ו	33
נספח ז	34

מבוא

התופעה של יציאה מהארון של ידוענים מתחומים חיים שונים הפכה נפוצה מאוד בשנים האחרונות (Sawyer & Benozzo, 2019). עם זאת, נראה כי אחד התחומים האחרונים להצטרף לטרנד הוא עולם הספורט (King, 2017). למרות שבשנים האחרונות יש פתיחות רבה יותר בתחו הספורט לנושא, נראה כי עדיין לא הבשילה העת ליציאה משמעותית של ספורטאים גברים מהארון ונראה כי התחום שמור אקסקלוסיבית לנשים (שם).

בדומה לתופעות חברתיות שונות, גם במקרה הזה ישראל דומה עולם ואנו עדים למצב דומה בו ספורטאים גברים יוצאים מהארון רק בסוף קריירת הספורט שלהם- כמו במקרה של אורי קוקיה, או של נוכחות משמעותית של נשים גאות בעולם הספורט (לדוגמא: ציפי אובזילר, סילבי ז'אן, מורן סמואל ועוד). באפריל 2021 נחשף הספורט הישראלי והחברה הישראלית כולה לסיפורה של ספיר ברמן, שעד להודעתה על תחילת תהליך להתאמה מגדרית, היתה ידועה כשגיא ברמן, שופט כדורגל בליגת העל. הסיפור סוקר בהרחבה בתקשורת הספורט ובתקשורת הכללית וקיבל חשיפה רבה, כולל התייחסות של דמויות מפתח מרכזיות בחברה, כולל נשיא המדינה.

העבודה הנוכחית תנסה לבחון את הסיקור התקשורתי והדין הציבורי סביב מקרה ספיר ברמן ביחס לסיקור של ספורטאיות וספורטאים גאים בארץ ובהשוואה לסיקור של מקרים דומים בעולם. מעבר להשוואה, יעשה ניסיון לענות על שאלת המחקר המרכזית של העבודה: **מדוע ספורטאיות וספורטאים מהקהילה הלהט"בית מקבלים חשיפה תקשורתית נמוכה ובאיזה מקרים הם מקבלים חשיפה תקשורתית גבוהה ומה הסיבות לכך?**

בעבודה הנוכחית יבוצע ניתוח של סיקור תקשורתי של ההתייחסות למקרה של ספיר ברמן באמצעות שיטת מחקר של ניתוח נושאי- Thematic Analysis (TA). זו היא שיטת מחקר שמאפשרת זיהוי תבניות ("נושאים") באמצעות ניתוח של מקורות מידע איכותניים (כתבות בתקשורת הכתובה, הטלוויזיונית והדיגיטלית, סרטים דוקומנטריים, סרטים עלילתיים וכד') (Braun, Clarke & Weate, 2016). בשנים האחרונות שיטת מחקר זו הופכת נפוצה יותר ונעשה בה שימוש רב מאוד בהקשר של ניתוח תוכן בספורט (שם).

העבודה הנוכחית חשובה, היות והיא מוסיפה לגוף הידע בנושא של הדרת מיעוטים חברתיים בתחרויות ספורט ובכיסוי תקשורתי של אירועי ספורט. ממצאי עבודה יתרמו לדין הציבורי ההולך וגובר בנושא השתלבותם של מיעוטים חברתיים בחברה בכלל ובספורט בפרט ובהקשר יותר ספציפי השתלבותם של חברי קהילת הלהט"ב- קבוצה חברתית גדולה, שמודרת באופן מסורתי בצורה משמעותית מעולם הספורט ותקשורת הספורט.

פרק א'- ספורט ומיעוטים- הדרה של מיעוטים בספורט

על פי תיאוריית הגזענות המערכתית, כאשר בחברה מתקיימת גזענות הרי שהיא נוכחת בכלל מוסדותיה (Feagin, 2006). ספורט הוא מוסד חברתי משמעותי (Karen, 2018), שבו לאורך ההיסטוריה מיעוטים חברתיים הודרו ובאופן מסורתי, הצבע הלבן והמגדר הזכרי היו "הסטנדרט" בכל ענפי הספורט התחרותיים (Hylton, 2005). חשוב להדגיש שניתוח זה מתייחס למדינות אירופה וצפון אמריקה, היות ובמדינות וחברות בהן קבוצות אוכלוסייה אחרות הן בעלות המדרג ההיררכיה החברתי הגבוה, הרי ששם נצפה לראות דומיננטיות של קבוצות אלה. בהתאם, מנקודת מבט של גזענות מערכתית, מיעוטים חברתיים חוו חווים אפליה והזדמנויות מוגבלות לקידום בקריירה.

בהתייחס לנושאים של הדרה של קבוצות מיעוט חברתיות בספורט, עיקר הספרות והמחקר מתמקדים בהתייחסות להזדמנויות להשתתפות וייצוג של קבוצות מיעוט חברתיות בהשוואה ליחס שלהן בחברה הכוללת (Bradbury, 2013). עיקר הכתיבה היא כתיבה עיתונאית או ביוגרפית, בעיקר של ספורטאים אפרו-אמריקאיים כגון: ג'קי רובינסון בבייסבול (Robinson & Smith, 2016), ארתור אש בטניס (Hall, 2014) או טייגר וודס בגולף (Starn, 2011). בכל אחד מהמחקרים או הספרים האוטוביוגרפיים יש מודל קבוע בו מתוארת המציאות הקודמת של הפרדה והדרה, התקדימים, ההתפתחות ועד למצב הנוכחי, בו יש התקדמות אל מול המצב המקורי. עיקר המוקד בכתיבה זו הוא הסיפור האנושי של אותו ספורטאי והמאבקים שנאלץ להתמודד איתם עד להכרה והשתתפות משמעותית באותו ענף ספורט ובסופו של דבר הצלחה בו. ברור שכתיבה בכיוונים כאלה יוצאת מתוך הנחה פונקציונליסטית, היות והיא מתארת תהליכים חברתיים שמשפיעים על הספורט כמוסד חברתי ולעתים, מושפעים מהספורט המשמש כמקדים לתהליכים חברתיים רחבים (Lawrence & Davis, 2019). בחינה ממוקדת וביקורתית של המציאות כיום, אחרי שנים רבות של מאבקים חברתיים עדיין, תגלה, אפליה והדרה של מיעוטים חברתיים בספורט, בעיקר בנגישות לבעלות כלכלית של קבוצות ספורט, בתפקידי מנהיגות כגון אימון או ניהול או אפילו בתפקידי מפתח בקבוצה ואפליה בחוזי התשלום לשחקנים מגזעים שונים באותו תפקיד (שם).

עם זאת, חשוב להדגיש, לאורך השנים, כאמור, היה הספורט מוסד חברתי שסיפק מרחב לביטויים של שינויים חברתיים משמעותיים, הרבה לפני מוסדות חברתיים אחרים. כניסת שחקנים אפרו-אמריקאים לליגות ספורט משמעותיות בארצות הברית התרחשו הרבה לפני הישגים משמעותיים של תנועת זכויות האזרח ולעתים רבות, כמו במקרה של ג'קי רובינסון, ביל ראסל או קארים עבדול ג'אבר, אותם כוכבי ספורט היו לדמויות מרכזיות בתנועה וסיפורם האישי הפך למודל לחיקוי והערכה בקרב פעילי התנועה ואפרו-אמריקאים ברחבי ארצות הברית (Peachey, Schulenkorf & Spaaij, 2019).